

TASAVVUF VE MUTASAVVIFLAR: MEHMED ZAHİD KOTKU (K.S.) HAZRETLERİ

Çok muhterem, çok değerli misafirlerimiz!

Allah cümlelizden razı olsun.

Bir talebenin hocasını sevmesi ve sayması dinimizin üzerinde çok durduğu bir edeptir. İslâm'da bütün talebeler hocalarına karşı büyük bir edep ve saygı içindedir. Ama tabi öğretilen ilimlerin cinsiyle bilgilerin mahiyetiyle ilgili olarak hocaların da kadri kıymeti değişir, artar; faziletleri birbirinden farklı olur. İlimlerin en yükseği; Allahu Teâlâ hazretlerini bilme, O'nun sevgili kulu olabilme yollarını gösteren ilim olduğu için şüphesiz ki tasavvuf ilmi de ilimlerin en yükseği durumundadır ve bunları öğreten bir ehliyetli, selahiyetli hakiki mürşit gerçekten ne kadar hürmet edilse, ne kadar anılsa, ne kadar sayılsa sevilse az gelecek bir müstesna mevkidedir. Salih kimseleri, Allah'ın sevdiği kulları anmak Kur'ân-ı Kerîm'in edebidir. Allahu

Teâlâ hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'de pek çok âyet-i kerîmede evvelce yaşamış olan mübarek şahsiyetlerin anılmasını, zikredilmesini emrediyor.

وَإِذْ كُرِّفِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ

*Ve'zkür fi'l-kitâbi Meryem.*¹ “Kur'ân-ı Kerîm'de Meryem *aleyhesselam*'ı da an, ey Resûlüm!”

وَإِذْ كُرِّفِي الْكِتَابِ إِدْرِيسُ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا
نَبِيًّا

*Ve'zkür fi'l-kitâbi İdrîs, innehû kâne siddîke'n-nebiyyâ.*²

وَإِذْ كُرِّفِي الْكِتَابِ مُوسَى

*Ve'zkür fi'l-kitâbi Mûsâ*³ gibi âyet-i kerimelerle salih insanların, peygamberlerin, mübarek şahsiyetlerin hayatları ve

¹ 19/Meryem, 16.

² 19/Meryem, 56.

³ 19/Meryem, 51.

mübarek icraatlarıyla ilgili Kur'ân-ı Kerîm'de bize bilgiler veriliyor, hatırlatılıyor. Bu bir Kur'ân-ı Kerîm edebidir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz hazretleri de hadîs-i şerîflerinde aynı şekilde bize geçmiş ümmetlerin salihlerinden ibret alınacak, hisse çıkarılacak kıssalar nakletmiştir. Bunlar hadîs-i şerîf kitaplarında vardır.

a. Mehmed Zahid Kotku (k.s.) Hazretleri; Gerçek Salih Bir Kuldur

Hocamız, zamanımızın en mühim şahsiyetlerinden biriydi. Bursalı Mehmed Tahir Efendi *Osmanlı Müellifleri* isimli kitabını neşrettiği zaman ön sözüne bazı kıymetli vecize ve sözler koymuş. Orada bir sözünde; “Kadir bilen milletlerin içinden kadri bilinecek büyük insanlar çıkar.” diyor. Onun için milletimizin yetiştirmiş olduğu kadir kıymet sahibi insanları anmamızın, kadri bilinecek insanların yetişmesine de ayrıca faydası vardır; onlara rehberlik edecektir, numune olacaktır. Önde

çok güzel numuneler ve müşahhas misaller yenilerin yetişmesinde de çok büyük fayda sağlayacaktır. En büyük numune-i imtisâli-miz üsve-i hasenemiz hiç şüphesiz Muhammed-i Mustafâ *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz hazretleridir. Onun sünnet-i seniyyesiyle şemâil-i şerîfesiyle ve ehâdîs-i şerîfesiyle çok şeyler kazanıyoruz, çok istifadeler ediyoruz. Bir de çok büyük muvaffakiyetle Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in izinden giderek *fenâ fi'r-Resûl* makamlarını ihraz eyleyip daha yüksek makamlara yükselen insanlar var. O insanların da aramızda başımızda, başımızın tâcı olarak yaşaması elbette dinimizi tanımak, ahlâk-ı hamîdeyi öğrenmek; güzel halleri, güzel huyları fiilen gözümüzün önünde cereyan eden olayların içinde görmek bizler için çok büyük bir bahtiyarlık, çok büyük bir fırsat.

Hocamız Mehmed Zahid-i Bursevî hazretleri bu şahsiyetlerin en mühimlerinden biri. Bizim onu anmamız dışarıdan bir grup

arzusu, bir grup sevgisi, taassubu gibi görülebilir. Fakat durum öyle değildir. Hocamız'ın hayatını bilenler, onu tanıyanlar, onunla müşerref olmuş olanlar her gün her sözünde, her halinde sayısız kerametini görmüşlerdir.

Hocamız hakiki bir salih kuldur, hakiki bir velîdir, hakiki bir mübarek şahsiyettir. İnsanların böyle yüksek mertebeleri kazanmaları kolay olmuyor. Aynı yolda yürüdüğü halde herkes böyle yüksek makamlara ulaşamıyor.

Hocamız *rahmetullahi aleyh*'in hayatında bir vakıa olarak söylüyorum. Hocamız'ın yanına çok şeyhler gelirdi. Çok büyük hürmet ederlerdi, bu bir makam üstünlüğünden dolayı idi. Hocamız onlara gitmezdi. Ama onlar Hocamız'a gelirlerdi, diz çöküp otururlardı. Hatta ben Hocamız'ın bazılarına tavırlarını, dışarıdan müşahede eden bir insan olarak hayret içinde kalmışımdır. Makam üstünlüğü hareketlerden belli oluyordu.

Biz yirminci yüzyılda ilahiyat tahsili de görsek, dinî terbiye alarak yetişsek de çevremizde çok çeşitli kültürlerden etkiler almış nesilleriz. Bir kere Avrupa kültürüyle karşılaşmış olduğumuz için etrafımızda her zaman kendi kültürümüzün bir yargılaması, yoğun tenkidi cereyan etmektedir. Bu arada bazılarımız Avrupa'ya gitmiştir, Amerika'da tahsil görmüştür. Onların arasında doktora yapmıştır, doçent olmuştur, profesör olmuştur. Bu tenkitlerin yanı sıra ayrıca içten, müslüman olan insanlardan da çeşitli tenkitler vardır; çeşitli konularda çeşitli davranışlar vardır. Hacca gittiğimiz zaman bunları görüyoruz. Çeşitli mezheplerin birbirlerine karşı bakışları, mukayese fikri meydana getiriyor. Mesela Ezher'den veya Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi'nden mezun bir kimsenin veya bir başka yüksek tahsil müessesesinden mezun bir kimsenin bizim asırlar boyu münakaşasız kabul ettiğimiz, gönlümüze yerleştirdiğimiz, doğru olduğuna inandığımız bir

çok şeyi sarsacak karşı fikirler ileri sürdüğünü görürüz.

Bu ilahiyat fakültelerinde de vardır. Kimisi tasavvufa karşıdır, kimisi mezheplere karşıdır. Kimisi çok rahat bir şekilde bizim çok büyük olarak tanıdığımız kimse-lerin tenkidini yapmaktadır. Bu, bizi şaşırtmakta, bazen kızdırmaktadır. Ama vakıa budur. Yani hem içten, müslümanlardan hem dıştan, gayrimüslimlerden; kültürümüzün yargılanması hayatımızda bizim her an gördüğümüz bildiğimiz bir olay. Her şey münakaşa mevzusu oldu.

Acaba keramet var mı?

Acaba tasavvuf hak yol mu?

Acaba Hanefî mezhebi doğru bir mezhep mi?

Acaba yaptıklarımız bid'at mi?

Acaba sünnet-i seniyyeye uygun mu, değil mi?

Her gün bunların bin bir çeşit münakaşasıyla sorusuyla karşı karşıyayız.

Allah razı olsun, Allahu Teâlâ hazretleri makamını âlâ eylesin. Ben şahsen Hocamız'ın çevresinde bulunmaktan dolayı son derece istifade etmiş, mutlu bir kimseyim. Çünkü kendim İlâhiyat Fakültesi'nde idim. Bu anlattığım hava içinde idim. Çeşitli arkadaşlarımızın çeşitli görüşleriyle çeşitli kitaplardaki çeşitli tenkitlerle her an karşı karşıya idik. Eğer Hocamız olmasaydı belki biz de bazı yanlış fikirlere kapılabilirdik ama bizzat Hocamız'ın hayatından çok güzel dersler aldık. Pek çok yolun yanlışlığını fiilen gördük. Doğru olan fikirleri gönlümüzde mahfuz tutabildik. Bu bizim için Allah'ın çok büyük bir lütfü.

İmâm-ı Âzam Efendimiz'in; *lev lâ senetân le-heleke Nu'mân* "Eğer iki sene olmasaydı Numan helâk olurdu." sözü vardır.

İnsan bunları görmediği zaman belki kendi âciz nâçiz aklıyla yanlış kararlar verebilir. Celal Hocamız *rahmetullahi*

aleyh'in yaşı Hocamız'dan büyüktü, Hocamız'a intisap etmişti. Bir ilm-i kelâm alimi olarak, Osmanlı devresinin o derin ilim terbiyesini, bilgilerini almış bir kimse olarak, dini çok iyi bilen bir insan olarak, bu konuda eserler yazmış bir kimse olarak Hocamız'a intisap etmişti. Ben arkadaşlarımızdan duydum ki Celal Hoca bizim profesör kardeşlerimize şöyle söylemiş:

“Hocanızın kıymetini iyi bilin. Çok büyük bir zât, hakiki bir velî. Eğer hocanızla tanışmamış olsaydım bazı itikâdî konularda yanlış bir kanaate sahip olarak yanlış bir itikatla ölmüş olmaktan korkardım.”

Celal Hoca gibi bir zâtın bu sözü çok önemli. Yüksek İslâm Enstitüsü binasının temeli atıldığı zaman Hocamız oraya davet olunmuş. Davetiye geldiği zaman bizim arkadaşlardan birisine;

“Ben gidemem, bunu sen al götür. Beni temsilen oraya sen git. Hem de orada bir konuşma yaparsın.” demiş. O da;

“Efendim, oraya İstanbul’un en güzide alimleri gelir. Müftü efendiler, hoca efendiler gelir, müderrisler, çok büyük zâtlar gelir. Benim gibi bir mühendis kalkıp da orada nasıl konuşabilir?” deyince Hocamız keramet yoluyla şöyle demiş:

“Celal Hoca’nın size söylediklerini söylersiniz.” Halbuki Celal Hoca bu sözleri arkadaşlarımıza söylediği zaman;

“Ben ölünceye kadar bunu kimseye söylemeyin, aramızda sır olarak kalsın.” demiş ve o arkadaşlar da kimseye söylememiş.

Söylenmediği halde Hocamız;

“Celal Hoca’nın size söylediği sözleri söylersiniz.” demiş. Onun da sebebi şu:

Bir Yüksek İslâm Enstitüsü açılıyor. İmam Hatip okulundan mezun olan şahıslar orada yüksek tahsillerini yapacaklar, din alimi olacaklar. Yani Hocamız;

“Zahirî ilimlerle beraber bâtınî ilimleri de öğrensinler. Şer’î bilgileri öğrenmenin

yanında takvâyı da elde etsinler, mârifetullahı da çalışsınlar.” diye işaret etmiş oluyor, Celal Hoca’yı misal veriyor.

Hocamız böyle bir kimseydi. Bilmeyen, Hocamız’ı tanımayan kimseler onunla ilgili bazı şeylere itiraz ettiler, hazmedemediler. Mesela hatırlıyorum; ben Hocamız’la ilgili müşahedelerime dayanarak Hocamız’ın hayatından bahsederken; “Gönlümlerden geçeni bilirdi. Gittiği yerlerde bereket hâsıl olurdu. Rüyalara tasarrufu vardı.” demiştim. Bunların hepsinin sebebi var, müşahedelerim var, gördüğümüz şeyler var. Sadece benim değil Hocamız’ı tanıyan herkesin gördüğü pek çok şey var. Bunlara dayanarak söylemişim ama bunları görmeyen bir kimse itiraz ediyor.

“Olur mu böyle şey?” diyor. “Gaybı Allah bilir.”

Kardeşim, bir insanın gönlündeki şey gayb değil. Gaybın da çeşitleri var. Allahu Teâlâ hazretleri bildirdikten sonra kulu da

bilir. Allah her şeyi bilir, bildirir. Bildirdikten sonra kulu da bilir. Biz bunu Hocamız'da müşahhas olarak müşahede edip kitaplarda da bunun tasdikini gördüğümüz için rahat inanıyoruz ama karşıdaki şahıs bunu inkâr ediyor. Kerameti inkâr ediyor. Diğer hususları inkâr ediyor. Elhamdülillah biz Hocamız'dan hakiki bir velînin nasıl olduğunu gördük. Tasavvufun gerçek bir ilim, sağlam bir ilim olduğunu gördük. Ve elhamdülillah gerçek tasavvufun nasıl bir yol olduğunu gördük. Hani;

Dervişlik olaydı tâc ile hırka.

Alırdık biz dahi otuza kırka.

dediği gibi bu işin şekil olmadığını, öz olduğunu, insanın kalbiyle ilgili bir mesele olduğunu ama bunun da çok sağlam bir şekilde şer'î ilimlere, şeriatin ilimlerine dayandığını, şeriatin dışında tasavvufun olmadığını, takvâyaya dayalı bir yol olduğunu ve insanın asıl iç âlemini güzelleştirerek gerçek bir velî olabileceğini öğrenmiş olduk.

Hocamız pek çok kimseyi halvete alarak o esrarengiz tasavvufî bilgileri de talebelerine öğretti. Hatta başka bir takım yolların başında bulunan bazı kimselerin de Hocamız'a gelerek;

“Efendim, benim seyr ü sülûküm eksik kalmıştı. Sizin yanınıza gelsem tamamlasam olur mu?” dediklerini naklettiler.

Ankara'da geçen gün bahsi geçti. Ben duymamıştım, tabi ben her zaman Hocamız'ın yanında değildim ama o isimleri duyunca ben de hayretler içinde kaldım.

Hocamız böyle bir şahsiyet idi ve çok enteresan kerametleri vardı. Ben bir taneisini anlatmak istiyorum. Kitaplarda misallerini görmediğim için çok enteresan buldum.

Bursalı bir doçent kardeşimiz var, Amerika'da tahsil yapıyordu. Şöyle anlatıyor:

“Ben ortaokul çağından beri namaz kılardım. O zamanlar bir çeşit mânevî oyun aklıma geldi. ‘Sıkıldığım zaman gözümü

kapatayım, hayalimde gözümün önüne bir aksakallı şahıs getireyim. Onunla konuşayım, dertleşeyim. Derdimi anlatayım, deşarj olayım' dedim ve bunu uygulamaya başladım. Ortaokul geçti, lise geçti. Hayalimdeki o şahısla da daima bu oyunu devam ettirdim. Üzüldüğüm zaman, sıkıldığım zaman, bir meselem olduğu zaman gözümü kapatıyorum hayalimdeki o sakallı, sevimli şahsı gözümün önüne getiriyorum. Yıllar geçtikten sonra Teknik Üniversite'ye girdim, İstanbul'a geldim. Nihayet arkadaşlar delalet ettiler, beni Mehmed Zahidi Bursevî Efendimiz'in yanına götürdüler. Hocamız'ı görmüş, tanımış oldum. Onu gördüğüm zaman hayretler içinde kaldım. Yıllarca kendi hayalimde, kendimin kurduğunu sandığım zât karşımda. Meğer o Mehmed Zahid Efendi'ymiş."

Ben bu çeşit bir kerameti hiçbir kitapta görmemiştim. Çok değişik bir olay. Kaç yıl önceden hiç tanımamış olduğu bir

şahsın gönlüne hayalini düşürüyor, hayalinle onunla irtibat kuruyor; bu çok değişik bir hal. Daha başka pek çok kerametleri var.

Osman Çataklı kardeşimiz diyor ki; “Binlerce kerameti var, yazmakla bitmez.”

Allahu Teâlâ hazretleri şefaatine erdirdin. Allah hepinizden razı olsun. Hocamız’ın çeşitli konulardaki görüşlerini mütehasıs kardeşlerimiz sizlere anlatacaklar. Allah onlardan da razı olsun.

es-Selamü aleyküm ve rahmetullah.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
19 Cemâziye'l-Âhir 1416 / 12.11.1995

[Bütün KONFERANSLAR’a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

